

ність за конкретну роботу або результат. Після закінчення групової роботи студенти мають подумати про те, як вони сприяли роботі й чому вони заслуговують на частину остаточної оцінки;

– спілкування – розвивати комунікативні навички студентів в усній і письмовій формах, брати участь у групових обговореннях і представляти групу. Вони мають уміти виступати перед аудиторією й доносити свої ідеї;

– люб'язність – домагатися, щоб студенти були шанобливими і ввічливими один до одного в аудиторії та під час співпраці з іншими людьми;

– відповідальність – виховувати в студентів почуття обов'язку перед керівником та іншими членами групи за дане йому завдання, зобов'язати пояснювати причини невиконання завдання і шляхи виправлення ситуації;

– гнучкість – давати студентам довгострокові, проблемні проєкти, які мають бути завершені в межах установлених параметрів і термінів. Ці заходи стимулюватимуть їх до організації й фокусування, до подолання виробничих проблем і самоконтролю;

– командна робота – заохочувати до командної роботи й співпраці через групову роботу і призначати різних студентів для спільної роботи. Підкреслювати важливість зв'язку, довіри, цілісності, відповідальності й співпраці.

Отже, сучасні реалії ефективного навчання й праці потребують від майбутнього фахівця оволодіння не тільки професійними знаннями, уміннями й навичками, які позначаються як «hard skills», а й універсальними загальнолюдськими навичками, відомими в усьому світі як «soft skills». У той час як професійні вміння й навички з розвитком технічного прогресу швидко застарівають, «soft skills» залишаються актуальними завжди. До них можна віднести найбільш затребувані: гнучкість/здібність адаптуватись, навички спілкування, уміння вирішувати проблемні ситуації, креативність, навички міжособистісних відносин, уміння працювати в команді та ін. Саме вони допомагають майбутньому фахівцеві тривалий час залишатися ефективним у своїй сфері діяльності, швидко адаптуватися до умов середовища, розвиватися і вдосконалювати свою майстерність. Тому формувати й розвивати «soft skills» у студентів медичних закладів вищої освіти потрібно з урахуванням обраної спеціалізації й індивідуальних особливостей кожного студента.

Список використаної літератури

1. Длугунович Н.А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців / Н.А. Длугунович // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – №6 (219). – С. 239-242.
2. Заїка В.М. "Пізнай самого себе" (до питання актуальності тренінгу особистісного зростання) / В.М. Заїка, О.В. Кореньяк // Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу: матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн конференції, м. Полтава, 25-26 березня 2020 р. – Полтава: Полтавський інститут економіки і права, 2020. – С. 55-63.
3. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування / К.О. Коваль // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – № 2. – С. 162-167.
4. Стратегія розвитку медичної освіти в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://moz.gov.ua/uploads/1/8475-medical_education_analytics.pdf
5. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання : навчальний посібник / [А.В. Гета, В.М. Заїка, В.В. Коваленко та ін.]; за заг. ред. Ю.Г. Носенко. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 261 с.
6. Тушак А.В. Здобуття «soft skills» студентами у ЗВО як один із найвагоміших внесків у майбутню кар'єру / А.В. Тушак // Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства: тези II Міжнар. наук.-практ. конф. (6-8 листопада 2019 р.). – Житомир, 2019. – С. 434-437.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Савицька Т.В., Горбенко Є.В.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено особливості формування мотивів до навчання мови іноземних студентів початкового етапу навчання, стимулювання навчальної діяльності, підтримки позитивної мотивації до навчання, створення сприятливих умов навчання.

Ключові слова: підготовка іноземних громадян, стимулювання навчальної діяльності, позитивна мотивація до навчання.

The article reveals the features of formation of motives for language learning by foreign students of the initial stage of study, stimulation of educational activity, support of positive motivation to study, creation of favorable conditions of study.

Key words: preparation of foreign citizens, stimulation of educational activity, positive motivation to study.

Сучасне суспільство висуває випускнику закладу вищої освіти високі вимоги – професіоналізм, соціальна активність, творчий підхід до виконання робочих завдань. Процес підготовки майбутніх фахівців в умовах сучасної освіти досить складний і обумовлений різними важливими факторами. Один із них – відповідність мотивації навчальної діяльності студентів цілям і завданням освітньої системи ЗВО. Питання формування мотивів вивчення дисциплін, зокрема мови, гостро актуальні, адже сучасні студенти не завжди мають стимул до навчальної діяльності, а поступово навіть втрачають його. То ж нагальна проблема сучасної педагогіки – розвиток і постійна підтримка вмотивованої навчальної діяльності здобувачів освіти, створення сприятливого освітнього середовища.

Перед викладачами структурних підрозділів, що забезпечують підготовку іноземних громадян до вступу до закладів вищої освіти, стоїть першочергове завдання – залучити в навчально-виховний процес такі ресурси, які дадуть змогу максимально ефективно підтримувати на високому рівні інтерес іноземних студентів до навчання. Недостатність мотивації оволодіння мовою й дотепер є одним із чинників, що уповільнюють формування комуніка-

тивної компетенції. Іноземна мова – не просто «одна з дисциплін освітньої програми», а нова система мислення, новий образ бачення навколишнього світу. Адже мова – не набір знаків, а засіб сприйняття й обробки інформації; говорити й розуміти мову співбесідника – це не питання перекладу, це питання світосприйняття. Без вагомого стимулу вивчити мову на достатньому рівні неможливо. На сьогодні немає єдиної теорії, яка могла б визначити всі фактори мотиваційного процесу вивчення мови, зокрема іноземної.

Мотивація – невід’ємна складова навчання. Вона є пусковим механізмом будь-якої діяльності – чи то праці, спілкування чи пізнання. Для студентів – іноземців (особливо на початковому етапі) навчальні мотиви досить часто є неусвідомленими і мають низький рівень актуальності. Для створення бажаного навчального мотиву підґрунтям є мета діяльності. Характер мотивації, як і характер самої діяльності, визначається найбільш значимим домінуючим мотивом. Мотив може усвідомлюватися ясно, а може й не усвідомлюватися взагалі.

Мета діяльності, як правило, усвідомлюється студентом, та часто досягається не відразу, а поступово, розчленовуючись на ряд приватних цілей, або підцілей. Таке розчленування відбувається і в початковий період діяльності, і надалі. Безумовно, міра усвідомлення потреби поповнювати свої знання в різних студентів неоднакова й залежить від різних чинників – актуальних потреб особистості, віку, оточення тощо. У певній частині студентів переважають прагматичні мотиви, пов’язані з вирішенням як глобальних приватних, так і ситуативних завдань, а в решти – повністю відсутня мотивація через низку суб’єктивних й об’єктивних причин. За таких умов важливо передбачити спеціальні заходи зі стимулювання навчальної діяльності, підтримку позитивної мотивації до навчання, створення сприятливих умов навчання.

Одне з основних завдань викладачів, що працюють з іноземними громадянами на початковому етапі, – усунення психологічного бар’єра, подолання страху невдалої комунікації з представниками студентської спільноти і з носіями мови, мотивування слухачів, усунення індивідуальних психолінгвістичних труднощів. З одного боку, це психологічні проблеми, такі як непевненість у собі, замкнутість, роздратованість, нервові зриви; соціальні чинники, такі як насторожене ставлення до іноземців. Це наслідки «культурного шоку» – явища неминучого через культурні, расові забобони, острах конкуренції – і наявність мовного бар’єра, що стають найвагомішою причиною непорозуміння й конфлікту культур. З іншого боку, формування навичок читання, аудіювання, говоріння й уживання граматичних норм під час спілкування вимагають визначення технологій, які би сприяли ефективному навчанню й підвищували мотивацію. Студенту-іноземцю важко утримати в пам’яті всі відмінки й безпомилково відтворити матеріал у реальних комунікативних ситуаціях. Не менш складним завданням для іноземного студента є навчання письма нерідною мовою. Так, в арабській мові, на відміну від української, написання ведеться справа наліво, при цьому особливістю арабської графіки є відсутність великих літер – отже, власні назви пишуться так само, як і будь-яке інше слово в реченні.

Власне бажання якнайшвидше подолати мовні й соціокультурні труднощі, знайти своє місце в новому оточенні, зближення культур відбувається активніше й динамічніше за умов вдалої мотивації. Культурний шок стає не перешкодою, а навпаки, рушійною силою на шляху до подолання культурних і мовних бар’єрів, стимулом установавлення й розвитку крос-культурних відносин.

Проблеми мотивації набувають ще більшого значення під час вивчення природничих дисциплін, оскільки специфіка предмета вимагає від студента сформованості основних навичок мовленнєвої діяльності, опанування яких у процесі оволодіння мовою як іноземною залежить і від комунікативних здібностей, і від рівня вмотивованості вивчення мови, яка з часом слабшає, а іноді й зовсім зникає. Більшість викладачів мови неодноразово чули студентський аргумент щодо можливості спілкування англійською. Тому, розглядаючи мотивацію як основну рушійну силу в навчанні іноземної мови, зауважимо, що мотиви належать до суб’єктивного світу людини й характеризуються її внутрішнім спонуканням. Людина може вивчити будь-яку мову, й українську зокрема, якщо тільки сама відчує необхідність у цьому, тобто буде вмотивована.

Навчальний простір 2020 року став справжнім викликом і випробуванням для всіх суб’єктів освітнього процесу. Вимушена ізоляція суспільства стала важливим фактором стрімкої трансформації освіти. Перехід на дистанційне навчання для іноземних слухачів, що проходять підготовку до вступу, має, на наш погляд, більше мінусів, ніж плюсів.

Особливістю дистанційного навчання є зменшення зовнішнього впливу на мотивацію й зростання ролі внутрішньої мотивації навчальної діяльності. Сучасні інформаційні технології забезпечують слухачів чіткою й адекватною інформацією про просування в навчанні, проте до такого навчання слід готуватися.

Дистанційне навчання не може замінити традиційне спілкування в процесі вивчення іноземної мови, але може суттєво доповнити його. Викладачі змушені підтримувати стимул-реакції до навчання, постійно створюючи ситуацію успіху, передбачати й використовувати добір навчального матеріалу з урахуванням зони найближчих інтересів слухачів із різною базовою підготовкою й різними навичками виконання розумових операцій.

Діють демотивуючі фактори, які слухачі-іноземці виокремлюють у традиційному навчанні: нецікаве, формальне викладання, необ’єктивність оцінок, залежність від суб’єктивної думки викладача, переважання, надмірний обсяг матеріалу й завдань, відсутність прямого зв’язку тем із роботою, інтересами, власними цілями слухача. Під час дистанційного навчання й застосування тестування як елементу оцінювання рівень суб’єктивності оцінок визначається слухачами як нижчий, але зріс відсоток переважання, гостро постала проблема відсутності безпосереднього спілкування й зниження емоційного рівня інтелекту.

Навчаючи дистанційно, вкрай важливо підтримувати баланс між навчанням і спілкуванням. У разі переваги спілкування може утворитися нова інтернет-спільнота, але загубитися якість викладання й навчання. У такому разі слухачі «перехоплюють» ініціативу й викладач обмежений у часі щодо виконання основних завдань. У протилежному разі викладач стає домінуючою фігурою, а слухачі в умовах відсутності очного контакту перестають бути активними суб’єктами навчального процесу.

Підтримання мотивації навчальної діяльності студентів у період переходу на дистанційне навчання – важливе, проте дещо суперечливе завдання для викладача. Першим етапом стало залучення слухачів до процесу навчання онлайн на основі класифікації мотивації користувачів Інтернету О. П. Арестової [1], яка виокремила такі мотиваційні типи поведінки щодо можливостей всесвітньої мережі як ділова мотивація, пізнавальна мотивація, моти-

вація співробітництва, або корпоративний мотив, мотивація самореалізації й розвитку особистості, рекреаційний мотив, мотивація самоствердження, комунікативна мотивація.

Взаємодія слухача з викладачем має певні особливості. Навчання й практика покликані постійно вдосконалювати здібності слухача в обробці інформації й перевіряти наявність таких змін. Навчальний процес відрізняється від сприйняття звичайної інформації: викладач має переконатися в тому, що мотивація збережена, а в слухача спостерігається продовжений інтерес до навчання. Система передачі знань має бути орієнтована на активну діяльність слухачів, сприяючи появі позитивних емоцій, — тоді підтримується мотивація слухача й викладача, а обсяг і міцність знань досягають максимального рівня. Зростання кількості стимулів для прояву позитивних емоцій підвищує ефективність навчання.

Як ми вже зазначали, створення атмосфери емоційного підйому задля активної пізнавальної діяльності забезпечує засвоєння нового матеріалу, що доречно використовувати з метою націлювання слухача на подальшу навчальну діяльність й створювати мотиваційні комплекси, які забезпечать максимально високий рівень засвоєння знань.

Педагоги зазначають, що застосування сучасних інформаційних технологій у дистанційному навчальному процесі має стимулюючий ефект. Самостійна робота з сучасною комп'ютерною технікою, анімація, елементи ділової гри, наочна демонстрація студентам їхніх успіхів — усе це викликає живий інтерес і сприяє підвищенню мотивації до навчальної діяльності. Тому перед розробниками дистанційних курсів стоїть нетривіальне завдання. Проте, навіть якщо викладач має прекрасний добротний навчальний матеріал, примусити студента вчитися й жорстко контролювати процес навчання неможливо. Для цього потрібно формувати й підтримувати мотивацію, що сприяє досягненню основної мети навчання.

Засоби підвищення мотивації студентів до навчання в дистанційному чи змішаному форматі такі: привертання уваги до дистанційного курсу, демонстрація значущості курсу, підтримка впевненості студента у своїх силах і задоволеність результатами свого навчання. Для цього використовуються відповідні прийоми: членування курсу на окремі модулі й постановка чітких цілей у кожному модулі, часта зміна навчальних завдань і способів презентації матеріалу, прив'язка теорії до вирішення конкретних завдань, своєчасний і конструктивний зворотний зв'язок, чітке володіння викладачем (тьютором) інформацією про індивідуальні результати кожного студента. Також це може бути й дух змагання між студентами, і самостійна постановка студентом цілей та усвідомлення, що він сам контролює ситуацію, що його успіх прямо залежить від докладених зусиль. Отже, аби дистанційний курс був змістовним і цікавим, доцільно оптимізувати й удосконалити матеріал для цілей дистанційного навчання й повсякчас підтримувати навчальну мотивацію студента. І ці два завдання, технічне і творче, між собою тісно взаємопов'язані.

Безумовно, інтерес до дистанційного курсу залежить від високої технічної реалізації — візуального оформлення, картинок, схем, тощо. Електронні засоби, платформи, сервіси й технології дозволяють створювати інтерактивні вправи, що сприяють активності й самостійності того, хто навчається. Обмін знаннями, враженнями й контентом не тільки створює віртуальне навчальне середовище, а й є засобом підвищення мотивації студентів до навчання.

Отже, саме мотивація визначає рівень навчальної активності здобувача освіти, указує напрям цієї активності й скеровує роботу щодо подолання труднощів. Задля підтримки мотивації студентів викладач має враховувати їхній особистий досвід, інтереси й схильності, емоції й почуття, статус у колективі. Формування стійкого рівня мотивації вимагає від педагога контролю росту вмінь і навичок студента. Слід озвучувати навіть невеликий прогрес, особливо якщо вивчення мови дається нелегко. Ефективний зворотний зв'язок додає студенту впевненості в собі, адже відсутність реального контакту між викладачем і студентом унеможливорює об'єктивний контроль за виконанням поставлених завдань.

Без сумніву, під час дистанційного навчання іноземні слухачі, які опинилися далеко від своїх рідних у період пандемії й обмежені в «живому» спілкуванні, потребують ще більшої підтримки й педагогічного супроводу задля збереження емоційного здоров'я, мотивації до навчання й досягнення поставленої мети.

Список використаної літератури

1. Арестова О.Н., Бабанин Л.Н., Войскунский А.Е. Мотивация пользователей интернета/ Режим доступу: http://cyberpsy.ru/articles/internet_user_motivation
2. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України / В.Ю. Биков // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології : монографія / [В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, Ю.О. Жук та ін.]; Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. — К. : Атіка, 2005. — 140 с.
3. Дистанционное обучение — образовательная среда XXI века: Материалы IX междунар. науч.-метод. конф. 3-4 декабря 2015 г. — Минск: БГУИР, 2015. — 324 с.
4. Psychological Aspects of Cyberspace: Theory, Research, Applications / Barak A. (Ed.). — 1st ed. — NY, USA: Cambridge University Press, 2008. — 336 p.
5. Холодная М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования : учебное пособие для бакалавриата и магистратуры / М. А. Холодная. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 334 с.